

Archeologisch bureau- en booronderzoek aan de Laan van Albert's Hoeve - Dorcamp te
Castricum

Argo 51

ARCHEOLOGENBUREAU **ARGO**

Archeologisch bureau- en booronderzoek aan de Laan van Albert's Hoeve - Dorcamp te Castricum

Opdrachtgever: Van Riezen & Partners
 Bevoegd gezag: Gemeente Castricum
 Gemeente: Castricum
 Plaats: Castricum
 Toponiem: Laan van Albert's Hoeve - Dorcamp
 Onderzoeksmeldingsnr.: 61875 (bureauonderzoek), 61877 (booronderzoek)
 Coördinaten: 106.877/506.547 (N)
 106.834/506.470 (W)
 106.968/506.482 (O)
 106.911/506.447 (Z)
 Veldteam: A. Médard (senior KNA archeoloog), R. De Boer (archeoloog)
 Titel: Archeologisch bureau- en booronderzoek aan de Laan van Albert's Hoeve - Dorcamp te Castricum
 Rapportnr.: Argo 51
 Auteur(s): A. Médard
 Illustraties: A. Médard (tenzij anders vermeld)
 Fotografie: A. Médard (tenzij anders vermeld)
 Opmaak: A. Médard
 Dataverwerking: A. Médard
 Datum uitgave: Augustus 2014
 Versienummer: 02 (definitief)
 Autorisatie: J. Vaars (Archeologenbureau Argo)
 ISSN: 1879-7091

Eventuele vragen over dit rapport kunnen aan de auteur worden gesteld via onderstaand mailadres:
info@archeologenbureauargo.nl

Disclaimer:

Archeologenbureau Argo en de samensteller(s) van dit rapport kunnen niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele schade (direct of indirect danwel gevolgschade) voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.
 Archeologenbureau Argo betracht de grootste zorgvuldigheid bij het uitvoeren van al haar onderzoeken. De aard van archeologisch onderzoek en in het bijzonder de steekproefsgewijze benadering die inherent is aan archeologisch vooronderzoek maakt het echter onmogelijk garanties te geven ten aanzien van de resultaten van dergelijk onderzoek.

© Archeologenbureau Argo

Postadres:
 Postbus 1259
 1500AG
 Zaandam

Bezoekadres:
 Studio 34
 Parkstraat 68-70
 Zaandam

Telefoon:
 075-6314418
info@archeologenbureauargo.nl
www.archeologenbureauargo.nl

Inhoudsopgave

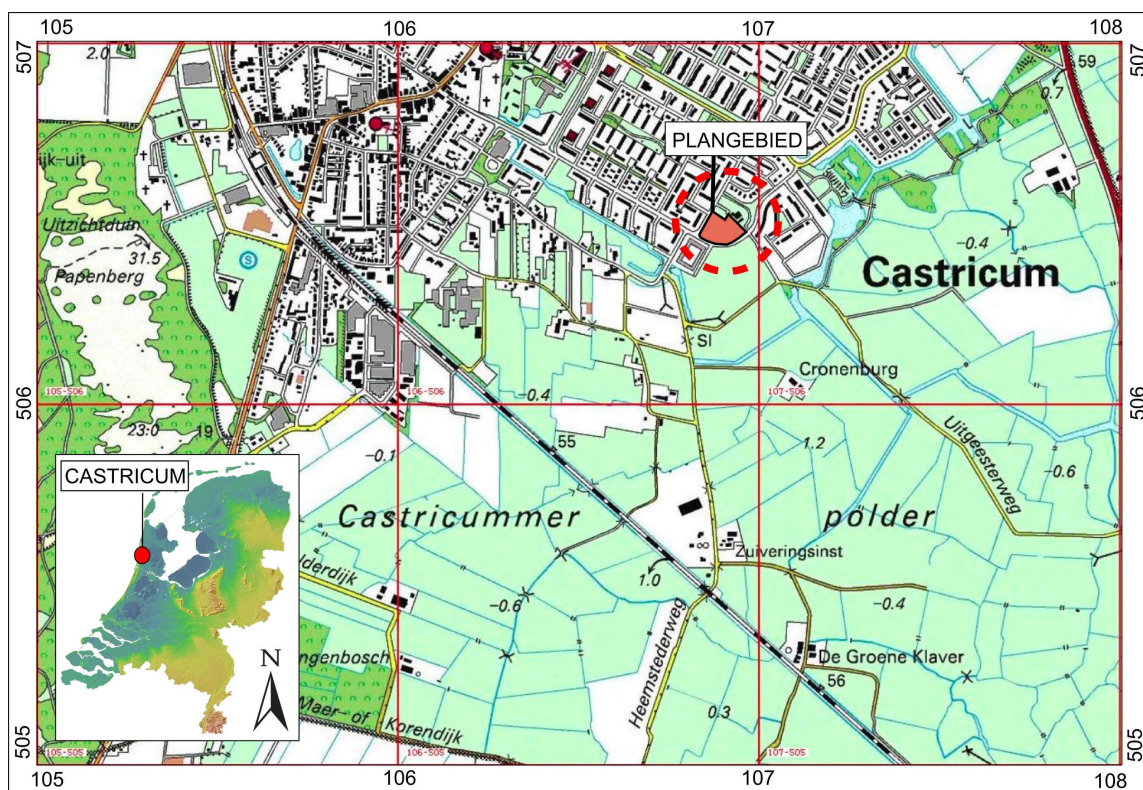
1.	Inleiding.....	4
2.	Bureauonderzoek.....	6
2.1	Doelstelling en methode.....	6
2.2	Beleid.....	6
2.2.1	Landelijk beleid.....	6
2.2.2	Provinciaal beleid.....	6
2.2.3	Gemeentelijk beleid.....	7
2.2.4	Status plangebied.....	7
2.3	Geo(morfo)logie.....	7
2.4	Bewoningsgeschiedenis.....	8
2.5	Historische kaarten.....	8
2.6	Bekende archeologische waarden.....	11
2.6.1	AMK-monumenten.....	11
2.6.2	Onderzoeken.....	11
2.6.3	Waarnemingen en vondstmeldingen.....	12
2.7	Verwachtingsmodel.....	12
2.8	Samenvatting en advies.....	12
3.	Booronderzoek.....	13
3.1	Doelstelling en methode.....	13
3.2	Resultaten en beantwoording onderzoeksvragen.....	13
3.3	Samenvatting en advies.....	14
4.	Literatuur.....	15

Bijlagen

1. Stappenplan Archeologie
2. Tabel archeologische en geologische perioden
3. Afkortingenlijst
4. Onderzoeken, vondstmeldingen en waarnemingen op Archis
5. Ligging boringen
6. Boorbeschrijvingen
7. Boorprofielen

1. Inleiding

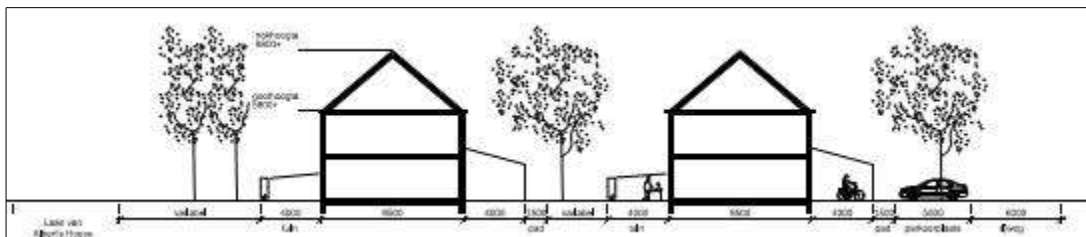
In dit rapport worden de resultaten weergegeven van een door Archeologenbureau Argo uitgevoerd archeologisch bureau- en booronderzoek. Het onderzochte plangebied is gelegen in Castricum en wordt omsloten door Het Zuiderland aan de noordzijde, de Laan van Albert's Hoeve aan de oost- en zuidzijde en de Dorcamp aan de westzijde (afbeelding 1). Het terrein is momenteel in gebruik als grasveld. De aanleiding tot het onderzoek werd gevormd door de aanvraag van een omgevingsvergunning in het kader van de geplande nieuwbouw van 28 woningen (afbeelding 2). De woningen zijn geclusterd in vijf bouwblokken, waarbij vier bouwblokken bestaan uit maximaal zes woningen en één blok uit vier woningen. De diepte van de funderingen en kruipruimtes zal maximaal 0,5 meter onder het huidige maaiveld bedragen. Kelders of andere diepgaande ondergrondse voorzieningen zullen niet worden aangelegd. Het totale plangebied heeft een oppervlakte van ca. 5.600 m². De woningen zelf hebben een gezamenlijke oppervlakte van ca. 1.700 m². Omdat tijdens de bouw van de woningen eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen worden verstoord wordt door de gemeente Castricum onderzoek naar de archeologische waarde van het plangebied vereist.

Afbeelding 1. Het plangebied (rood ingevuld) op een uitsnede van de moderne topografische kaart.

Afbeelding 2. De geplande nieuwbouw op een kadastrale ondergrond (door de opdrachtgever geleverd schetsontwerp van BBHD Architecten). De te realiseren nieuwbouw is in oranje aangegeven.

Afbeelding 3. Doorsnede nieuwbouwwoningen (door de opdrachtgever geleverde tekening van BBHD Architecten).

2. Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en methode

De eerste fase van archeologisch vooronderzoek bestaat uit een bureauonderzoek (bijlage 1). Een bureauonderzoek kan worden omschreven als een inventarisatie van bekende of te verwachten archeologische waarden op het schaalniveau van het individuele plangebied. Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie aan de hand van bestaande bronnen over bekende of te verwachten archeologische waarden binnen een omschreven gebied. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerde archeologische verwachting op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek. Het rapport bevat, waar mogelijk, gegevens over aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden, ondergrondse bouwhistorische waarden en aardwetenschappelijke eigenschappen. Afhankelijk van de omvang van de toekomstige (planologische) ingreep en werkzaamheden (de aanleiding tot het bureauonderzoek) zullen aanvullende gegevens moeten worden verzameld. Archeologenbureau Argo maakt voor haar bureauonderzoeken gebruik van bodemkundige, geomorfologische, geologische, topografische en historische kaarten. Conform de verplichtingen in de vigerende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.3) worden tevens de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) en ARCHIS (archeologische databank van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed) geraadpleegd. Indien beschikbaar en relevant bij een bureauonderzoek, worden ook bouw- en constructietekeningen van te slopen of te wijzigen (historische) bouwwerken, gegevens van milieukundig bodemonderzoek, lucht- en satellietfoto's en het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) geraadpleegd. Ook archiefonderzoek kan deel uitmaken van een bureauonderzoek. Hierbij moet men niet alleen denken aan onderzoek in historische archieven, ook bouwhistorische gegevens (KICH, sinds begin 2013 overgegaan in AtlasLeefomgeving) en de collectie van archeologische depots kunnen relevant zijn bij bureauonderzoek. Zo mogelijk en indien relevant wordt contact opgenomen met lokale historici, archeologisch regiospecialisten en (amateur)archeologen. De tijdens onderhavig onderzoek geraadpleegde bronnen worden, indien deze relevante informatie hebben opgeleverd, in de komende (sub)hoofdstukken behandeld.

2.2 Beleid

2.2.1 Landelijk beleid

-Verdrag van Malta

Het is in Nederland verplicht om bij ruimtelijke besluitvorming de archeologische belangen mee te wegen. In 1992 is in Valletta het Verdrag van Malta ondertekend door Nederland. De belangrijkste uitgangspunten van het Verdrag van Malta zijn het streven naar behoud in de bodem (behoud in situ), het vroegtijdig betrekken van archeologie in ruimtelijke ordeningsprocessen en tenslotte, wanneer behoud in situ niet mogelijk is, het "de verstoorder betaalt" principe. Na het ondertekenen van dit verdrag werd, in afwachting van de implementatie in de Nederlandse wetgeving, steeds vaker al "in de geest van Malta" gehandeld.

-De Wet op de archeologische monumentenzorg (WAMZ, 1 september 2007) .

Deze wet is in feite de implementatie in de Nederlandse wet van het Verdrag van Malta inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed. Dit geldt voor iedereen die bodemingrepen gaat (laten) uitvoeren: zowel particulieren als bedrijven, projectontwikkelaars en (lokale) overheden.

-De Nota Belvédère

Deze nota uit 1999 is een initiatief van de ministeries van VROM, OCW, LNV en V&W en gaat over de samenhang tussen cultuurhistorische waarden en ruimtelijke inrichting. In de nota is een aantal gebieden geselecteerd met cultuurhistorische waarden.

2.2.2 Provinciaal beleid

"Het archeologiebeleid van de provincie Noord-Holland richt zich op het leesbaar houden van de ontstaansgeschiedenis van de provincie. De provincie is voorstander van het bewaren van het erfgoed in de bodem (in situ). Om het behoud in de bodem van zoveel mogelijk archeologische waarden te waarborgen, zal de provincie in zowel haar eigen ruimtelijke plannen als in de plannen die zij toetst het behoud als afwegingscriterium mee laten wegen. De meeste archeologische vindplaatsen zijn onbekend, omdat ze onder het maaiveld verborgen liggen. Om te voorkomen dat de waardevolle informatie verloren gaat, moeten deze overblijfselen zo vroeg mogelijk in de planontwikkeling door een archeologisch vooronderzoek worden gelokaliseerd en gewaardeerd. Bij toetsing wordt nagegaan of bij de planvorming voldoende archeologisch vooronderzoek is verricht op basis waarvan een afgewogen besluit kan worden genomen. Wanneer behoud niet mogelijk is, wordt allereerst vastgesteld of de aantasting onvermijdelijk wordt geacht. Er moet een zwaarwegend maatschappelijk belang in het geding zijn, wil de aantasting als onvermijdelijk worden aangemerkt. Ook moet worden vastgesteld dat er redelijkerwijs geen alternatieve oplossingen voorhanden zijn. Indien de aantasting onvermijdelijk is dient de informatie van het bodemarchief te worden veiliggesteld door middel van een wetenschappelijk verantwoord onderzoek, uitgevoerd volgens algemeen geldende normen/richtlijnen KNA" (bron: <http://www.noord-holland.nl/web/Actueel/Nieuws/Artikel/Provinciaal-beleid-archeologie.htm>). Ook beschikt de provincie Noord-Holland over de digitale Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie. Deze kaart geeft in verschillende kaartlagen informatie over landschapstypen, aardkundige waarden, cultuurhistorische objecten, archeologische verwachtingen en structuurdragers als molens, militaire structuren en historische dijken. De informatiekaart is een geografische uitwerking van de Leidraad landschap en Cultuurhistorie en een herziening van de Cultuurhistorische Waardenkaart en is te landschap en Cultuurhistorie en een

herziening van de Cultuurhistorische Waardenkaart en is te raadplegen op <http://maps.noord-holland.nl/extern/gisviewers/ilc/>.

2.2.3 Gemeentelijk beleid

Sinds de invoering en implementatie van de hernieuwde Monumentenwet, de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (WAMZ) en de Wet Ruimtelijke Ordening (WRO) in 2007 is het archeologisch beleid bij de gemeenten komen te liggen, waarbij zij archeologische waarden volwaardig dienen te laten meewegen in de ruimtelijke planvorming.

De gemeente Castricum heeft naar aanleiding van deze wetswijzigingen in juli 2011 haar beleid ten aanzien van archeologie opgesteld in de vorm van een archeologische nota, een beleidskaart en standaardregels voor bestemmingsplannen. "Bij de invulling van het gemeentelijk archeologiebeleid zal Castricum zich concentreren op haar kerntaak: de vereiste integratie van archeologie in het kader van een goede ruimtelijke ordening. De gemeente kiest daarbij voor een verscherpte aandacht voor, en het stellen van heldere voorwaarden aan, ingrepen in de bodem van de archeologisch meest waardevolle delen van het gemeentelijk bodemarchief, zodanig dat de archeologische zorgplicht in overeenstemming is met andere publieke taken en ambities (landbouw, ruimtelijke ontwikkeling, woningbouw, monumenten, etc.) maar ook met private belangen" (Alkemade, Van Heeringen & Klerks, 2011).

2.2.4 Status plangebied

-Het plangebied valt niet binnen een Belvédère gebied.

-Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) is aan het onderhavige gebied een hoge trefkans toegewezen.

-Uit de Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland blijkt dat voor het plangebied een theoretische verwachting bestaat op het aantreffen van archeologische resten uit de IJzertijd (vanaf ca. 500 voor Chr.) tot en met de Nieuwe Tijd.

-Op de Archeologische maatregelenkaart van de gemeente Castricum valt het plangebied binnen categorie 4 (Alkemade, Van Heeringen & Klerks, 2011, kaart 17). Hier geldt een onderzoeksplicht in plangebieden groter dan 500 m² en bodemingrepen die dieper reiken dan 0,4 meter onder het maaiveld. Deze categorie is weer ingedeeld in een zevental verwachtingszones. Het plangebied valt binnen zone 5, het Oer-IJ getijdengebied. Volgens de gemeentelijke waarden- en verwachtingenkaart valt het plangebied binnen de geolandschappelijke verwachtingszone Oer-IJ gebied en bevindt het zich direct tegen sleutelsite Castricum-Oosterbuurt aan (Alkemade, Van Heeringen & Klerks, 2011, kaart 16). Bij deze site zijn tijdens opgravingen in 1995-1996 bewoningssporen aangetroffen uit de Romeinse tijd en de Vroege Middeleeuwen. "De nederzetting uit de periode van ca. 260 tot 330 na Chr. bestond uit tenminste twee boerderijen met bijgebouwen en een klein grafveld. In de onmiddellijke nabijheid werden ook aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een nederzetting uit de vierde eeuw na Chr. (Laat-Romeinse tijd). Uit deze periode stamt ook het graf van een vrouw: nadat van de schedel het gezicht werd gereconstrueerd kreeg zij in 2006 de naam 'Hilde'" (Alkemade, Van Heeringen & Klerks, 2011, blz. 60). Het nieuwe archeologisch depot van de Provincie Noord-Holland dat naar verwachting begin 2015 open zal gaan, het "Huis van Hilde", is ernaar vernoemd.

2.3 Geo(morfo)logie

Bij het opstellen van een archeologische verwachting wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de relatie die bestaat tussen de situering van de archeologische vindplaatsen en het landschap, of zelfs specifieke landschapselementen. Deze relatie (locatiekeuzefactoren) verschilt per archeologische periode en per complextype.

Na het einde van de laatste ijstijd, het Weichselien, werd het klimaat steeds warmer. Hierdoor begonnen vanaf 9000 voor Chr. de ijskappen te smelten, met een snelle stijging van de zeespiegel als gevolg en een sterke kusterosie. De kustlijn schoof steeds verder naar het oosten, waardoor de oudere (westelijker gelegen) strandwallen steeds door de zee werden afgebroken en nieuwe strandwallen steeds verder oostwaarts ontstonden. De oudste overgebleven strandwallen zijn dan ook de meest oostelijke, op ca. acht kilometer ten oosten van de huidige kust. Vanaf ca. 3800 voor Chr. begon de snelheid van de zeespiegelstijging af te nemen en slibden de meeste zeegaten dicht. De kustlijn kon zich stabiliseren en begon zich juist weer langzaam westwaarts uit te bouwen. Tot aan het begin van de jaartelling ontstonden door de grote zandaanvoer nieuwe, steeds westelijker gelegen en bovendien steeds hogere strandwallen. Op de strandwallen ontstonden, door invloed van de wind, lage zandduinen (Oude Duinen): "indien de strandwal hoog genoeg wordt, en vaak genoeg droogvalt, kan een deel van het zand worden opgewaaid tot duinen" (Berendsen, 1996). Tussen de strandwallen in liggen zandvlakten, de voormalige zeestranden, die als het ware werden ingesloten. Het plangebied is gelegen tussen de strandwallen van Alkmaar-Heiloo-Limmen en van Schoorl-Bergen-Egmond. Deze zijn ontstaan tussen ca. 3000 en 500 voor Chr. (Berendsen, 1996). Er wordt dan ook verwacht dat bewoning vanaf ca. 3000 jaar voor Chr. mogelijk was. Bepalend voor het landschap bij Castricum en dus ook voor de bewoningsmogelijkheden aldaar was ook de invloed van het voormalige Oer-IJ estuarium. Dit getijdengebied was tussen 2500 voor Chr. en het begin van de jaartelling actief in het gebied tussen Heemskerk en Alkmaar met een zeer dynamisch landschap als gevolg (Alkemade, Van Heeringen & Klerks, 2011). Deze dynamiek eindigde met het dichtslibben van het Oer-IJ in de loop van de Romeinse Tijd. Hierdoor werd het land achter de strandwallen grotendeels afgeschermd voor de zee, waardoor het water verzoette en de vegetatie zich ongestoord kon ontwikkelen. Er trad zowel in het achterland als op de zandvlaktes tussen de strandwallen in veenvorming op, het Hollandveen. Vanaf de Middeleeuwen begon de kust weer te eroderen. Door zandverstuiving werden vanaf ca. 900 na Chr. opnieuw duinen gevormd, de Jonge Duinen (laagpakket van Schoorl).

Het plangebied valt op de bodemkaart (Alterra) binnen een gebied met knippige poldervaaggronden, bestaande uit zavel, met grondwatertrap III (code pMn52C-III). Op de geomorfologische kaart (Alterra) ligt het gebied in een binnendelta (het Oer-IJ), bedekt met klei / duinzand, zwak golvend (code 3L17). Op minder dan 200 meter ten westen van het plangebied bevindt zich een uitgestrekt gebied met welvingen, de lage kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten (code 4L7). Het plangebied maakt deel uit van archeoregio 11, het Hollands duingebied.

2.4 Bewoningsgeschiedenis

Op grond van de geomorfologische gesteldheid van het plangebied bestaat een kans op het aantreffen van archeologische resten daterend uit de Late IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd. Hoewel bewoning en akkerbouw op sommige strandwallen vanaf ca. 3000 jaar voor Chr. mogelijk was geldt dit waarschijnlijk niet voor het plangebied dat waarschijnlijk tot en met de Midden IJzertijd binnen het Oer-IJ estuarium viel en derhalve te nat was voor structurele bewoning. Wellicht was het getijdengebied door de rijkdom aan wild en vis wel zeer geschikt om te jagen en te vissen. Vanaf de Late IJzertijd werden de mogelijkheden voor bewoning vermoedelijk gunstiger, waardoor de streek steeds intensiever werd bewoond. Het dorp Castricum zelf is vermoedelijk in de 10e of 11e eeuw ontstaan, met ten noorden daarvan Bakkum. De dorpskerk van Castricum stamt uit de 11e eeuw en heeft mogelijk nog een houten voorganger gehad. Later bestond Castricum uit verschillende buurtschappen: Kerkbuurt, Oosterbuurt (waar het plangebied onder valt), Heemstee, Noorteinde en Kleybroek. Het dorp Bakkum vormde vroeger een eigen banne. Het tegenwoordige Zuid-Bakkum is het oude Bakkum; het tegenwoordige Noord-Bakkum maakte deel uit van een vroeger buurtschap, Arem genaamd (naar www.archiefalkmaar.nl).

2.5 Historische kaarten

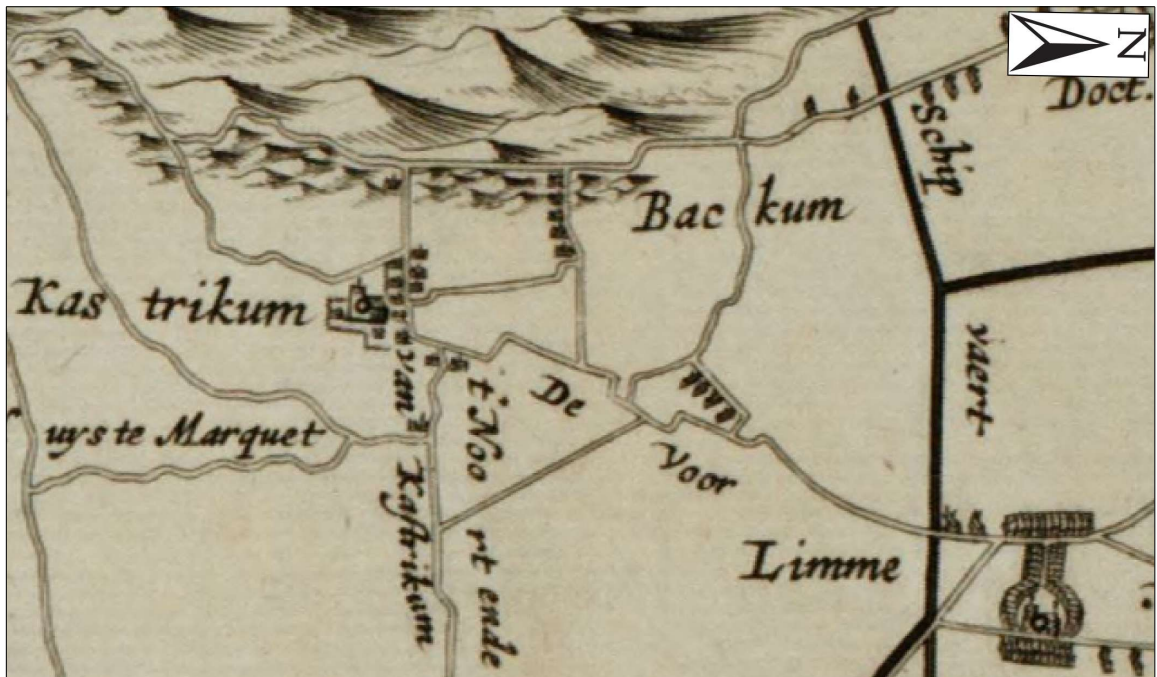
Er zijn verschillende historische kaarten aan de hand waarvan de latere ontwikkeling van het gebied kan worden geïllustreerd. Historische kaarten zijn echter niet altijd even betrouwbaar. Deze zijn vaak een sterk vereenvoudigde weergave van de werkelijkheid. Lang niet alle huizen en gehuchten werden weergegeven; vaak volstond men met een schetsmatige weergave van de belangrijkste steden en dorpen waarbij enkel de belangrijkste gebouwen werden geschetst (kerken, kastelen, etc.) en wat bebouwing. Soms staat enkel de naam van een gehucht vermeld, zonder dat er bebouwing wordt weergegeven. Bovendien laat de schaal naar de huidige maatstaven vaak te wensen over. Een nieuwe kaart betekent overigens lang niet altijd dat de kaartenmaker werkelijk de situatie in zijn tijd heeft weergegeven. Niet zelden werden nieuwe kaarten op basis van (veel) oudere exemplaren van andere kaartenmakers vervaardigd.

De kaart van Jacob Aertsz. Colom uit 1635 (afbeelding 4) geeft een algemene indruk van het gebied. De namen van enkele plaatsen zijn duidelijk zichtbaar, ook worden de wegen, rivieren en het landschap schematisch weergegeven. De dorpen Castricum en Bakkum zijn echter niet getekend. De nabij gelegen plaatsen Limmen (rood omcirkeld), Akersloot, Uitgeest, Heemskerk, Beverwijk enzovoort zijn wel te zien.

Op de kaart van Frederik de Wit uit ca. 1681 (afbeelding 5) zijn de plaatsnamen Bakkum ("Backum") en Castricum ("Kastrikum") nu wel aangegeven, met hier en daar wat schematisch weergegeven huizen langs sommige wegen.

Afbeelding 4 Uitsnede van de Kaart van Holland van Jacob Aertsz. Colom uit 1635.

Afbeelding 5. Uitsnede van de kaart "Comitatus Hollandiae et Domini Ultraiectini Tabula" van Frederik de Wit uit ca. 1681.

Afbeelding 6. Uitsnede van de kaart "T Hoogh-Heemraetschap van de Uytwaterende Sluysen in Kennemerlant ende West-Frieslant" van Johannes Dou uit ca. 1682-1683. De ligging van het plangebied is, bij benadering, rood omcirkeld.

De kaart van Johannes Dou uit ca. 1682-1683 (afbeelding 6) is iets gedetailleerder. De plaatsnaam Castricum is aangegeven, evenals de namen van een aantal kleinere gehuchten en belangrijke locaties zoals "t Huys te Croonenburg". Naast het plangebied, vermoedelijk op of nabij de plek van de latere boerderij "Albert's Hoeve", is bebouwing weergegeven, vermoedelijk ook een boerderij.

De kaart van Elizabeth Schenk uit 1735 (afbeelding 7) biedt een vergelijkbaar beeld, zij het met grotere nauwkeurigheid. Alle wegen worden nu bij naam genoemd en de bebouwing is nauwkeuriger getekend. Binnen het plangebied lijkt geen bebouwing te zijn weergegeven. Ernaast is, net als op de vorige kaart, (vermoedelijk) een boerderij weergegeven.

Op de kadastrale minuutkaarten uit 1811-1832 wordt de bebouwing nauwkeuriger weergegeven. Deze kaarten zijn, hoewel zeker niet altijd feilloos, in de regel vrij betrouwbaar. Aanwezige bebouwing wordt in principe altijd weergegeven, al is de exacte locatie binnen een perceel niet altijd even nauwkeurig. Er is getracht het plangebied zo goed mogelijk op de minuutkaart te plotten (afbeelding 8); door gebrek aan

voldoende aanknopingspunten blijft dit echter bij benadering. Op de uitsnede is te zien dat het plangebied op het moment dat de minuut werd vervaardigd grotendeels onbebouwd was. De geplande nieuwbouw valt grotendeels binnen perceel 24. Het oostelijke deel van het plangebied valt nog deels binnen percelen 26 en 27. Volgens de bijbehorende tafel der grondeigenaren waren alle drie de percelen eigendom van dhr. Albert Asjes, boer van beroep. Perceel 24 was in gebruik als weiland, de "Voorweid" en werd doorsneden door een voetpad dat van de weg naar de boerderij gaat. Perceel 25 (direct ten noordoosten van het plangebied) was zijn tuin en perceel 27 een boomgaard. Perceel 26 was bebouwd met een boerderij, de Asjeshoeve, bestaande uit een huis en bijgebouwen ("stallingen"). Verderop bezat hij nog verschillende weilanden en akkers. Over de familie Asjes en Albert's Hoeve zijn historische bronnen voorhanden. Een en ander is al uitgezocht en beschreven door de Werkgroep Oud-Castricum (Zuurbier, 1986) en wordt hieronder summier vermeld. De in 1985 gesloopte Albert's Hoeve is waarschijnlijk in de 18e eeuw gebouwd, op de plek waar eerder al een andere boerderij stond. Gegevens over deze voorganger(s) zijn vooralsnog niet bekend. Ook over de bouw van de 18e eeuwse Albert's Hoeve zijn vooralsnog geen historische gegevens voorhanden. Wel is bekend dat de boerderij met omliggende landerijen in 1797 door Frans van Dijk werd aangekocht, die deze in 1810 doorverkocht aan Evert Asjes voor een bedrag van 4450 gulden. Aangezien dit destijds een flink bedrag was is het aannemelijk dat hij vermogend is geweest. Toen hij in 1827 kwam te overlijden nam zijn zoon Albert de boerderij en landerijen over. Hij (en daarna weer zijn nazaten) heeft de grondbezittingen vervolgens uitgebreid door de aankoop van nieuwe percelen.

Kaartmateriaal uit het begin van de 20e eeuw (de topografisch militaire kaarten uit 1900, 1905, 1910, hier niet afgebeeld) laat een vergelijkbaar beeld zien. Alleen aan de oostelijke kant was vermoedelijk sprake van bebouwing: de bijgebouwen van Albert's Hoeve vallen waarschijnlijk nog binnen het plangebied. Het pad naar de boerderij was nog aanwezig. De overige delen waren onbebouwd en in gebruik als grasland. Dit is anno 2014 grotendeels onveranderd, het plangebied bestaat nu volledig uit een grasveld. Het pad en de bijgebouwen zijn in de loop van de jaren verdwenen (en Albert's Hoeve is in 1985 gesloopt waarna op exact dezelfde locatie een nieuwe boerderij werd gebouwd).

Naast de hierbovengenoemde kaarten zijn ook andere historische kaarten voorhanden; omdat ze voor de ontwikkeling van het plangebied echter verder niets toevoegen is besloten deze niet in dit rapport op te nemen.

2.6 Bekende archeologische waarden

2.6.1 AMK-monumenten

Binnen het plangebied bevinden zich geen AMK monumenten. Binnen een straal van 1 kilometer zijn wel verschillende AMK monumenten geregistreerd.

AMK-nr. 1866 op ca. 200 meter ten zuiden van het plangebied is een monument van hoge archeologische waarde. Het betreft een terrein met zowel de resten van het middeleeuws kasteel Cronenburg als sporen van bewoning uit de Late IJzertijd en de Romeinse Tijd.

AMK-nr. 1879 op ca. 500 meter ten zuiden van het plangebied is het terrein rondom dat kasteel, eveneens een monument van hoge archeologische waarde.

AMK-nr. 1880 op ca. 700 meter ten zuiden van het plangebied is een monument van hoge archeologische waarde wegens de bewoningssporen.

AMK-nr. 4662 op ca. 600 meter ten westen van het plangebied is een monument van archeologische waarde. Het betreft een terrein met mogelijk sporen van bewoning maar deels verstoord; de gaafheid is gering.

AMK-nr. 13939 op ca. 750 meter ten noordwesten van het plangebied is een monument van hoge archeologische waarde. Dit betreft de historische dorpskern van Castricum zoals vastgesteld op grond van historische kaarten uit de 16e tot de 19e eeuw.

AMK-nr. 1884 op ca. 950 meter ten noordwesten van het plangebied is een monument van hoge archeologische waarde. Het gaat om een terrein met de resten van de vroegste kerk in dit gebied, een 12e eeuwse tufstenen kerk. In de ondergrond kunnen mogelijk houten voorgangers worden aangetroffen en resten van begravingen.

2.6.2 Onderzoeken

Binnen een straal van 1 kilometer om het plangebied zijn enkele onderzoeken gemeld in archis (bijlage 4). Onderzoeksnummer 1344 op ca. 80 meter ten zuidwesten van het plangebied betreft een door leden van de Werkgroep Oud-Castricum uitgevoerde archeologische verkenning in 1995. Inhoudelijke gegevens zijn verder niet in Archis opgenomen. Bij navraag bij dhr. R. Zonneveld, lid van de werkgroep, blijkt dat deze verkenning, samen met de eerdere waarnemingen van de werkgroep bij De Rietkamp in 1993, heeft geleid tot de grootschalige opgraving Castricum-Oosterbuurt in 1995-1996. Over deze opgraving, door de toenmalige ROB uitgevoerd, zijn bij de kaartlaag onderzoeken geen gegevens opgenomen in Archis. Uit het rapport (Hagers & Sier, 1999) blijkt dat tijdens de opgraving een groot aantal sporen en vondsten zijn aangetroffen uit de eerste tot en met de twaalfde eeuw na Chr., in zeer goede staat van conservering. De nederzettingenresten bleken van bijzonder belang te zijn: er zijn hier bewijzen voor continuïteit van bewoning na ca. 260-270 na Chr., terwijl de bevolkingsdichtheid in het westelijk kustgebied juist zo sterk afnam in deze periode dat daarvan in de regel nauwelijks archeologische sporen gevonden worden (Hagers & Sier, 1999). Tijdens dat onderzoek werd het skelet van een jonge vrouw gevonden die in de 4e eeuw na Chr. leefde. In 2006 kreeg ze de naam Hilde en er werd van haar een gezichtsreconstructie gemaakt, hetgeen tot grote mediabelangstelling heeft geleid. Nu staat Hilde opnieuw in de schijnwerpers

met de bouw van het nieuwe archeologisch depot en Archeologiecentrum van de Provincie Noord-Holland, het "Huis van Hilde".

Onderzoeksnummer 23558 op ca. 530 meter ten westen van het plangebied betreft een bureauonderzoek uit 2008. Gezien de hoge verwachting voor de perioden Midden IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd en de middelhoge verwachting voor de periode Midden Bronstijd tot en met de Vroege IJzertijd werd vervolgonderzoek geadviseerd.

Onderzoeksmelding 13942 op ca. 530 meter ten noordwesten van het plangebied betreft een in 2006 uitgevoerd booronderzoek. Als vervolg daarop is in 2007 een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd (onderzoeksnummer 17333). De resultaten waren dusdanig hoogwaardig dat een deel van het terrein vervolgens is opgegraven.

Onderzoeksnummer 43646 op ca. 900 meter ten zuidoosten van het plangebied is een in 2012 uitgevoerd booronderzoek. Gezien de intacte ondergrond en de hoge verwachting voor het aantreffen van resten uit de IJzertijd, Romeinse Tijd en Late Middeleeuwen werd vervolgonderzoek door middel van proefsleuven geadviseerd.

Naast de hierboven genoemde onderzoeksmeldingen zijn ook een aantal meldingen waarbij geen inhoudelijke gegevens zijn opgenomen. Deze meldingen en de meldingen van onderzoeken waar de bodem recentelijk verstoord bleek zijn hier eveneens niet opgenomen.

2.6.3 Waarnemingen en vondstmeldingen

Binnen een straal van 1 kilometer om het plangebied is een vrij groot aantal waarnemingen gemeld in archis (bijlage 4). Vondstmeldingen ontbreken daarentegen bijna volledig.

De waarnemingen geven de rijkdom weer van het bodemarchief in de omgeving, met archeologische resten uit met name de IJzertijd, Romeinse Tijd en de (Late) Middeleeuwen. Waarnemingsnummer 18538 valt binnen het plangebied en betreft de archeologische resten die door de werkgroep Oud-Castricum in 1985 zijn waargenomen bij de bouwput ter plaatse van de afgebroken boerderij Albertshoeve. Er werden mestrestanten, kleilembanden en paalgaten aangetroffen alsmede ca. 60 scherven uit de Middeleeuwen (Zuurbier, 1986). Vermoedelijk is deze waarneming niet op de juiste plek weergegeven in archis en zou deze zich juist direct ten noordoosten van het plangebied moeten bevinden, ter plekke van de afgebroken en vervolgens herbouwde boerderij. Bij navraag bij dhr. R. Zonneveld van de werkgroep Oud-Castricum (die hierover ook andere leden heeft geraadpleegd die destijds betrokken waren, o.a. dhr. E. Mooij) blijkt het inderdaad het geval te zijn: de opgraving vond plaats onder onder de oude Asjeshoeve / Albert's hoeve waar vervolgens op exact dezelfde locatie een nieuwe boerderij is gebouwd.

2.7 Verwachtingsmodel

Gedurende het Paleolithicum, Mesolithicum, Neolithicum en de Midden Bronstijd maakte het plangebied deel uit van de Noordzee. Bewoningssporen uit deze perioden zullen dan ook niet aanwezig zijn. Ten tijde van de Late Bronstijd tot de Midden IJzertijd maakte het deel uit van een waddenmilieu en was het derhalve te nat voor structurele bewoning, bewoningssporen zijn daarom niet waarschijnlijk. Wellicht was het getijdengebied door de rijkdom aan wild en vis wel zeer geschikt om te jagen en te vissen. Vanaf de Late IJzertijd maakt het onderzoeksgebied deel uit van verlande hoge wadplaat, waardoor het weer geschikt werd voor bewoning. De in hoofdstuk 2.6.2. genoemde opgraving Castricum-Oosterbuurt, op nog geen 100 meter afstand van het plangebied, heeft uitgewezen dat daar, bij gelijke geomorfologische omstandigheden, bewoning heeft plaatsgevonden van de eerste tot en met de twaalfde eeuw na Chr. De kans op het aantreffen van archeologische resten uit deze periode wordt voor onderhavig plangebied dan ook als hoog ingeschat. Na de veranderingen in het landschap met de vorming van de Jonge Duinen in de 10e eeuw werd het kustgebied nog steeds intensief bewoond: ook uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd kunnen archeologische en bouwhistorische resten worden verwacht. Deze kunnen o.a. bestaan uit resten van muren, funderingen, waterputten e.d. In het oostelijke deel van het gebied kunnen resten van bijgebouwen van de Asjeshoeve worden aangetroffen.

2.8 Samenvatting en advies

In juni 2014 is, in opdracht van Van Riezen & Partners, door Archeologenbureau Argo een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd op een terrein aan de Laan van Albert's Hoeve - Dorcamp te Castricum. Het onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de richtlijnen van de vigerende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.3). De aanleiding tot het bureauonderzoek werd gevormd door geplande bodemversturende werkzaamheden die een bedreiging vormden voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderhavige onderzoek was het verwerven van informatie aan de hand van bestaande bronnen over bekende of te verwachten archeologische waarden binnen het plangebied. Uit het onderzoek is gebleken dat in het plangebied een kans bestaat op het aantreffen van archeologische resten uit de Late IJzertijd tot en met de Nieuwe Tijd. Er wordt dan ook geadviseerd een vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een verkennend booronderzoek. Er moet hier wel rekening worden gehouden met de beperkingen van archeologische booronderzoeken op zandgronden en in het kustgebied in het bijzonder. Archeologische resten in zulke gebieden kunnen erg moeilijk zijn op te sporen aan de hand van deze methode; de afwezigheid van archeologische indicatoren in de boorkernen hoeft niet te betekenen dat er geen archeologische resten aanwezig zijn. Een proefsleuvenonderzoek zal daarvoor een betrouwbaarder resultaat opleveren. Omdat nu nog onduidelijk is in hoeverre het bodemprofiel intact is is het adviseren van een proefsleuvenonderzoek in dit stadium echter te voorbarig en wordt nu een verkennend booronderzoek geadviseerd.

De beslissing om bovenstaand advies al dan niet over te nemen (een selectiebesluit) dient door de bevoegde overheid, de gemeente Castricum, te worden genomen.

3. Booronderzoek

3.1 Doelstelling en methode

Het doel van een verkennend archeologisch booronderzoek is het in kaart brengen van het landschap en het vaststellen van de gaafheid van het bodemprofiel. Ook wordt de verwachting uit het bureauonderzoek zo mogelijk getoetst en aangevuld. Er wordt (extra) informatie verkregen over de intactheid van de bodem en over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied. Wanneer mogelijk worden de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten vastgesteld zodat deze kunnen worden gewaardeerd. Op basis van de resultaten wordt in dit rapport een advies uitgebracht over de mogelijke vervolgstappen met betrekking tot de archeologie, aan de hand waarvan de bevoegde overheid een beleidsbeslissing (selectiebesluit) kan nemen. De resultaten van het onderzoek kunnen ook uitwijzen dat de voorgenomen ingreep niet bezwaarlijk is of met welke randvoorwaarden in het plan rekening dient te worden gehouden.

Ten behoeve van het booronderzoek is, conform de richtlijnen van de KNA 3.3, een plan van aanpak (PvA) opgesteld (Médard, 2014). Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de bodemopbouw ter plaatse er uit?
- Zijn er verstoringen?
- Zijn er aanwijzingen voor archeologische overblijfselen ter plekke?
- Als er aanwijzingen zijn voor archeologische resten, kunnen deze in situ behouden blijven?

Bij het onderzoek zijn in totaal acht boringen met een Edelmanboor met een doorsnede van zeven centimeter gezet tot een maximale diepte van twee meter onder maaiveld. De ondergrond bleek te zandig om een gutsboor te kunnen gebruiken. De ligging van de uitgevoerde boringen wordt getoond in bijlage 5. De boringen worden in bijlage 6 beschreven.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3 (KNA 3.3). De beschrijving van de boorstaten is verricht volgens de richtlijnen van de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB/NEN 5104).

Afbeelding 9. Het plangebied bij aanvang van het onderzoek. Foto richting noordoosten.

3.2 Resultaten en beantwoording onderzoeksvragen

Omdat het plangebied geologisch gezien in een zeer dynamisch gebied is gelegen zijn er veel verschillen tussen de boringen onderling en dan met name wat betreft de diepte en de lithologie van de natuurlijke ondergrond.

In het onderstaande wordt de bodemopbouw in hoofdlijnen weergegeven.

Zoals te verwachten was gezien het (sub)recente grondgebruik van het plangebied als grasveld zijn er weinig verstoringen. Onder een ca. 15 tot 35 cm dikke bouwvoor bevindt zich een 40 tot 65 cm dik akkerpakket, bestaande uit grijsbruin dan wel bruingrijs matig tot sterk kleiig zand. In boring 3 is in dit pakket, al op 30 cm onder het maaiveld, een vondst aangetroffen (vondstnummer 1). Het gaat om een wandfragment Paffrath-aardewerk, daterend uit grofweg de 10e /11e tot de 13e eeuw na Chr (tabel 1). In boring 4 bevatte dit zandpakket ook enkele spikkels houtskool.

Vondstnr	Boringnr	Diepte -mv	Diepte NAP	Determinatie	Datering
1	3	0.3 m -mv	-0.2 m NAP	wandfragment Paffrath-aardewerk	10 ^e /11 ^e – 13 ^e na Chr.

Tabel 1. Vondstenlijst.

In boring 1 is onder het akkerpakket, van 77 tot 87 cm onder het maaiveld, een laag bruingrijs sterk kleiig zand aangetroffen, gevlekt met grijsbruin sterk kleiig zand. Daaronder bevindt zich, tot 95 cm onder het maaiveld, een laag gele lichtbruine matig zandige klei, gevlekt met bruingrijze matig zandige klei. Beide lagen kunnen vermoedelijk worden geïnterpreteerd als oeverwal. Dit geldt ook voor de laag die zich direct onder het akkerniveau bevindt in boring 2. Deze laag, aangeboord op een diepte van 48 cm tot 77

cm onder het maaiveld, bestaat uit geel lichtbruin zwak kleiig zand, gevlekt met bruingrijs zwak kleiig zand. Ook in boring 3 werd mogelijk een oeverwal aangeboord tussen 78 en 125 cm onder het maaiveld. Deze bestond uit grijs lichtbruin matig kleiig zand gevlekt met grijsbruine matig siltige klei. Een oeverwal is bij uitstek een plek waar archeologische resten kunnen worden verwacht.

In de boringen 5 en 6 stuikte de boor op respectievelijk 24 en 17 cm onder het maaiveld op een bakstenen fundering. Ook bij een aantal pogingen eromheen was dit het geval. Het zou kunnen gaan om een van de bijgebouwtjes van de Asjeshoeve zoals te zien op de kadastrale minuut uit 1811-1832 (afbeelding 8). Vanwege een gebrek aan aanknopingspunten in de omgeving was het echter niet mogelijk het plangebied exact op de minuutkaart te plotten.

Boring 7 stuikte ook op geringe diepte; hier gaat het vermoedelijk om een recente puinlaag. De grond direct boven die laag was duidelijk recent geroerd.

De voor bewoning ongunstige natuurlijke ondergrond (afgezien van de oeverwal aangezien daar wel bewoningssporen in verwacht kunnen worden) bestaat overwegend uit lichtgrijs, grijs of lichtbruingrijs (soms kleiig) zand met schelpengruis en grotere schelpenresten, al dan niet met kleiige insluitingen of kleiige bandjes. Ook zijn er enkele kleiige lagen. In boring 4 is van 150 tot 170 cm onder het maaiveld een laag donkerbruin zwak kleiig veen aangetroffen; dit wijst op een kleine depressie in het landschap ter plekke van deze boring. De natuurlijke ondergrond (afgezien van de oeverwal) lag het meest ondiep in boring 2 alwaar deze al op een diepte van 77 cm onder het maaiveld werd bereikt. In de overige boringen lag deze dieper.

Hoe ziet de bodemopbouw ter plaatse er uit?

De bodem bestaat in grote lijnen uit een 15 tot 35 cm dikke bouwvoor, met daaronder een akkerpakket en in boringen 1, 2 en mogelijk ook 3 een oeverwal met daaronder weer de voor bewoning ongunstige natuurlijke ondergrond.

Zijn er verstoringen?

De bodem is grotendeels intact. Door het feit dat het plangebied langdurig in gebruik is als grasveld zijn de recente verstoringen gering gebleven.

Zijn er aanwijzingen voor archeologische overblijfselen ter plekke?

Direct onder de bouwvoor bevindt zich een akkerpakket. Zulke pakketten zijn vaak het resultaat van eeuwenlange bemesting gedurende de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. In dat pakket is in boring 3 in ieder geval een scherp Paffrath-aardewerk aangetroffen, daterend uit de 10e/11e tot de 13e eeuw na Chr. Ook is in dat pakket wat houtskool aangetroffen in boring 4. In dit pakket kunnen (post)middeleeuwse archeologische (bewonings)resten worden verwacht. Onder het akkerpakket is in boringen 1, 2 en mogelijk ook 3 een oeverwal aangeboord. Aangezien oeverwallen in het verleden werden gezien als zeer gunstige plekken voor bewoning is het goed mogelijk dat hierin ook archeologische resten worden aangetroffen. Een datering daarvan is, zonder archeologische indicatoren in de boorkernen, lastig te maken; gezien de stratigrafische ligging en de aard en datering van de reeds aangetroffen resten in de omgeving is een datering in de Romeinse Tijd denkbaar.

In de boringen 5 en 6 stuitte de boor op rode baksteen op 24 en 17 cm onder het maaiveld (en bij een aantal pogingen enkele meters eromheen). Het is goed mogelijk (maar echter niet met zekerheid te stellen) dat het hier de fundering van een bijgebouw van de Asjeshoeve betreft.

- Als er aanwijzingen zijn voor archeologische resten, kunnen deze in situ behouden blijven?

De geplande bodemingreep zal tot ca. 50 cm onder het maaiveld reiken. Dit betekent dat in ieder geval de akkerpakketten en erin liggende resten (deels) aangetast zullen worden.

3.3 Samenvatting en advies

In juni 2014 is door Archeologenbureau Argo een verkennend booronderzoek uitgevoerd op een terrein aan de Laan van Albert's Hoeve / Dorcamp te Castricum. Bij het onderzoek zijn acht boringen geplaatst. Het voornaamste doel van dit onderzoek was het controleren van de intactheid van de ondergrond. De ondergrond bleek grotendeels onverstoord, mede door het (sub)recente gebruik als grasveld. Daarbij zijn aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische resten uit in ieder geval de Middeleeuwen en mogelijk ook de Romeinse Tijd.

Omdat deze resten waarschijnlijk (deels) aangetast zullen worden door de voorgenomen bouwplannen wordt geadviseerd vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven uit te voeren. Aan de hand daarvan kunnen archeologische resten worden gewaardeerd.

De beslissing om bovenstaand advies al dan niet over te nemen (een selectiebesluit) dient door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Castricum, te worden genomen.

4. Literatuur

Alkemade, M., R.M. van Heeringen & K. Klerks , 2011. Archeologiebeleid gemeente Castricum. *Vestigia rapport nr. V634*. Amersfoort.

ARCHIS2. <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html> ARCheologisch InformatieSysteem, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

Berendsen, H.J.A., 1996. *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Assen.

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.

Hagers, J.K.A., 1995. Castricum: Rietkamp, in: J-K.A. Hagers (red.), *Archeologische kroniek van Holland. I Noord-Holland, Holland 27*, 331-2.

Hagers, J.K.A. & M.M. Sier, 1999. Archeologisch onderzoek in de Oosterbuurt van de gemeente Castricum. *ROB Rapportage Archeologische Monumentenzorg 53*, Amersfoort.

Médard, A. & J.P.L. Vaars, 2014. Archeologisch bureau- en booronderzoek aan de Heereweg 1 te Castricum. *Argo 38*, Zaandam.

Médard, A., 2014. *Plan van aanpak verkennend booronderzoek Laan van Albert's Hoeve - Dorcamp, Castricum, gemeente Castricum*. Archeologenbureau Argo, Zaandam.

Mooij, E., 1996. *Vroegere bewoning aan de Rietkamp. Een archeologische verkenning uitgevoerd door leden van Werkgroep Oud-Castricum 1993-1995*, Castricum.

N.N., 2014. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 3.3*.

Ravesloot, C. & F.A. Perk, 1987. Ruilverkaveling Limmen - Heiloo. Een archeologische kartering, inventarisatie en waardering. *RAAP-rapport 9*. Amsterdam.

SIKB, 2005. Archeologische Boorbeschrijvingswaaier.

SIKB, 2005. Archeologische Standaard Boorbeschrijvingen (ASB).

Zuurbier, S.P.A., 1986. Albert's Hoeve. Een archeologische verkenning na de sloop van de Albert's Hoeve in Plan Molendijk, uitgevoerd door leden van de Werkgroep Oud-Castricum. In: *9e jaarboek Stichting Werkgroep Oud-Castricum*.

BIJLAGE 1. Traject archeologische monumentenzorg: stappenplan

In het "stappenplan archeologie" wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied. Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke ordeningsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied. Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RACM, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

- aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat. Dit in verband met het bepalen van het onderzoekskader;
- beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens;
- beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch-geografische gegevens ;
- een korte impressie over de ontstaansgeschiedenis van het landschap ;
- een impressie van de bewoningsgeschiedenis;
- beschrijven bekende archeologische waarden ;
- archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RACM. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies. Archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische bescherming te krijgen binnen het bestemmingsplan;
- archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewoningssporen uit het verleden;
- beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden:
- aan de hand van de door de RACM ontwikkelde Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch onderzoek in aanmerking;
- aan de hand van een meer gedetailleerde provinciale c.q. gemeentelijke verwachtingskaart;
- rapportage met daarin advisering ten behoeve van het vervolgtraject gerelateerd aan de verschillende stadia van het planvormingsproces.

II. Inventariserend veldonderzoek (IVO)

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het zeer gericht aanvullen en toetsen van de uitkomsten van het bureauonderzoek. Stapgewijs wordt bekeken óf er archeologische waarden aanwezig zijn en zo ja, wat dan de aard, karakter, omvang, datering, gaafheid, conservering en relatieve kwaliteit is. Ten behoeve van een IVO dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden. In principe wordt het IVO uitgevoerd op basis van een Plan van Aanpak (PvA). Het onderzoek kan bestaan uit de volgende methoden:

- non-destructieve methoden: geofysische methoden (elektrische, magnetische en elektromagnetische methoden eventueel in combinatie met remote sensing technieken);
- weinig destructieve methoden: oppervlaktekartering, booronderzoek, sondering (putjes van maximaal een vierkante meter);
- destructieve methoden: proefsleuven.

Welke methoden (kunnen) worden ingezet hangt af van de locatie en vraagstelling. De onderbouwing voor de in te zetten methoden is in het bureauonderzoek gegeven. Een inventariserend veldonderzoek moet leiden tot een waardering en een archeologisch inhoudelijk selectieadvies.

Bij weinig destructieve methoden gaat het om oppervlaktekartering en booronderzoek. Dit houdt in dat het plangebied wordt gekarteerd door middel van het "belopen" van akkers en weilanden, waarbij gezocht wordt naar aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden. Daarnaast wordt door middel van boringen onderzocht hoe het staat met de bodemopbouw, en of er archeologische lagen of indicatoren te onderscheiden zijn. De aangetroffen vindplaatsen kunnen vervolgens nader bekeken worden met een meer diepgaand booronderzoek. Dit levert nadere informatie over de omvang en waardering op. Soms is het nodig om in dit stadium proefputjes te graven.

Een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd indien uit de minder destructieve onderzoeksmethoden is gebleken dat er in een plangebied waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Door middel van het graven van een aantal proefsleuven kunnen de exacte begrenzing, de datering en de graad van conservering van een vindplaats worden onderzocht. Uit het proefsleuvenonderzoek moet blijken of een vindplaats behoudenswaardig of zelfs beschermenswaardig is. Is dit het geval, dan zal bekeken moeten

worden of de vindplaats ingepast kan worden in het plan. Het rijks- en ook het provinciaal archeologiebeleid gaat in eerste instantie uit van behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke in de bodem).

Eventueel: III. Opgraven ofwel archeologisch vervolgonderzoek

Indien het niet mogelijk is een 'behoudenswaardige of beschermenswaardige' vindplaats in situ te bewaren, zal het hier aanwezige bodemarchief voor het nageslacht bewaard dienen te worden door middel van een vlakdekkend onderzoek. Alleen dan is deze stap (stap III) noodzakelijk.

Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.

BIJLAGE 2. Tabel archeologische en geologische perioden

Archeologische periode	Tijd (jaren BP)***	Geochronologisch Tijdperk*	Geochronologische Tijd**	Tijd (jaren BP)***
Nieuwe tijd	0-450	Holoceen	Subatlanticum	0-2.400
Late Middeleeuwen	450-900			
Vroege Middeleeuwen	900-1.500			
Laat-Romeinse tijd	1.500-1.620			
Midden-Romeinse tijd	1.620-1.880			
Vroeg-Romeinse tijd	1.880-1.962			
Late IJzertijd	1.962-2.200			
Midden IJzertijd	2.200-2.450			
Vroege IJzertijd	2.450-2.750			
Late Bronstijd	2.750-3.050			
Midden Bronstijd	3.050-3.750			
Vroege Bronstijd	3.750-3.950			
Laat Neolithicum	3.950-4.800			
Midden Neolithicum	4.800-6.150			
Vroeg Neolithicum	6.150-7.250			
Laat Mesolithicum	7.250-8.800			
Midden Mesolithicum	8.800-9.450			
Vroeg Mesolithicum	9.450-11.150			
Laat Paleolithicum	11.150-36.950			
Midden Paleolithicum	36.950-301.950	Pleistoceen	Weichselien	11.650-116.000
			Eemien	116.000-128.000
			Saalien	128.000-238.000
			Oostermeer	238.000-243.000
			Onbenoemd	243.000-324.000

* Blauw = relatief koud klimaat / Roze = relatief warm klimaat
** Donkerblauw = relatief nat klimaat / Groen = relatief droog klimaat
*** BP = Before Present (Engels voor: vóór heden) is een aanduiding bij het meten van tijd. Met heden wordt het jaar 1950 bedoeld. 100 jaar BP is dus 100 jaar voor 1950, oftewel in het jaar 1850 na Chr.

BIJLAGE 3. Afkortingenlijst

AMK Archeologische Monumenten Kaart

Archis ARCheologisch InformatieSysteem: Geografisch InformatieSysteem met archeologische databank van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE). Bevat veelheid aan gegevens omtrent eerder verricht onderzoek en vondstmeldingen in het onderzoeksgebied.

ASB Archeologische Standaard Boorbeschrijving.

C14 Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CAA Centraal Archeologisch Archief.

CHS Cultuurhistorische Hoofdstructuur.

CIS Centraal Informatie Systeem.

CMA Centraal Monumenten Archief.

GIS Geografische InformatieSystemen.

GPS Global Positioning System.

IKAW Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden.

IVO Inventariserend Veld Onderzoek.

KICH Kennis Infrastructuur CultuurHistorie. Geografisch InformatieSysteem met cultuurhistorische databank met gegevens van drie kennisinstituten op het gebied van cultuurhistorie. Dit zijn de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, de Directie Kennis van het ministerie van LNV en Alterra (Wageningen Universiteit en Research centrum).

KLIC Kabel- en Leidingen InformatieCentrum.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Op basis van het Verdrag van Malta (Valletta) moet ook in Nederland archeologisch onderzoek aan kwaliteitscriteria voldoen. Net als bij het milieuhygiënische bodembeheer werkt de archeologische sector met een erkenningensysteem (vergunningverlening) en met een op private leest geschoeide kwaliteitsborging, de KNA maakt daar onderdeel van uit.

NAP Normaal Amsterdams Peil (=officieel peilmerk).

NOAA Nationale Onderzoeks Agenda Archeologie.

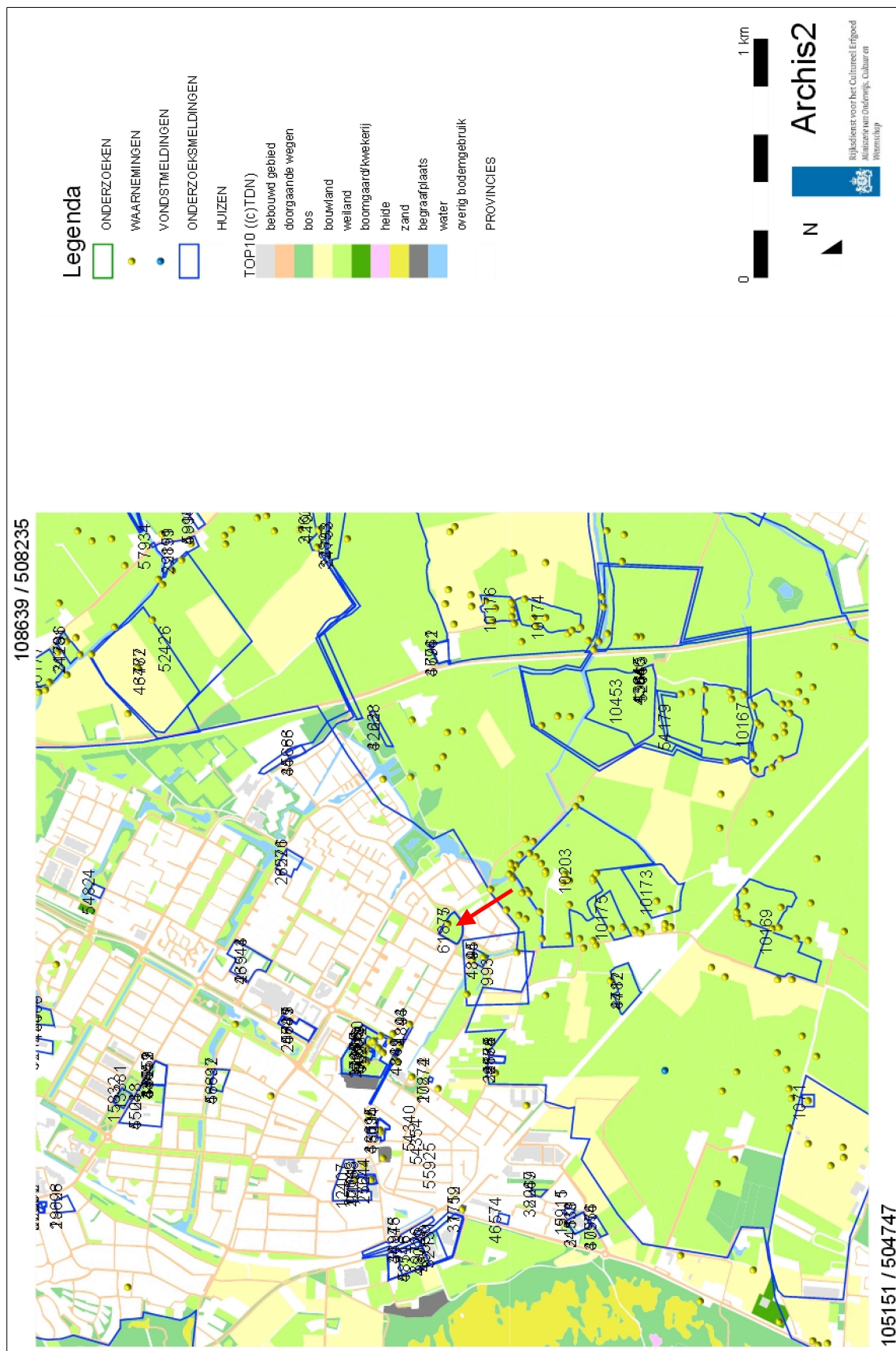
PvA Plan van Aanpak.

PvE Programma van Eisen.

RCE Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

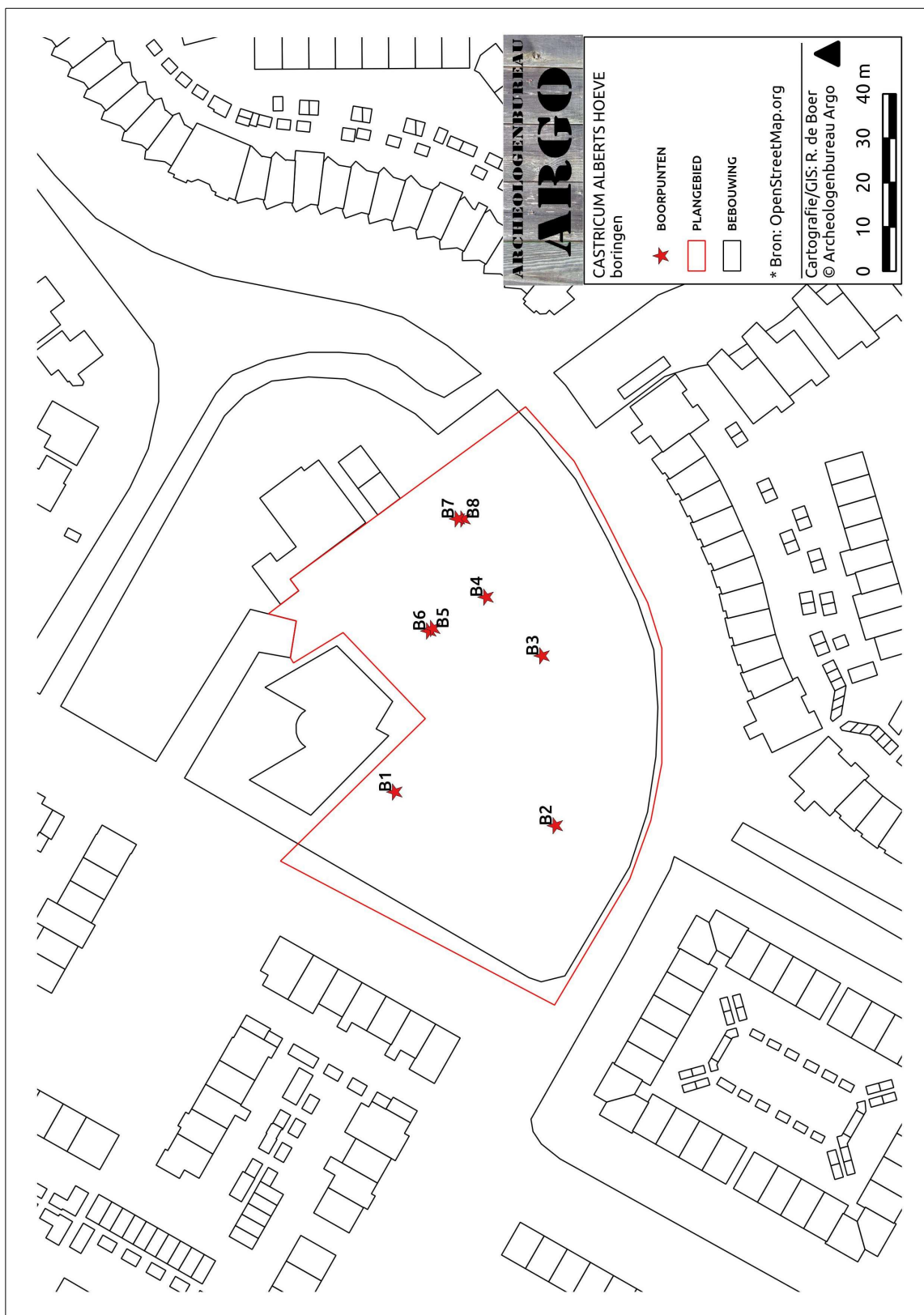
WAMZ Wet op de Archeologische MonumentenZorg.

BIJLAGE 4. Onderzoeken, vondstmeldingen en waarnemingen op Archis

De rode pijl geeft de locatie van onderhavig onderzoeksgebied aan.

BIJLAGE 5. Ligging boringen

Coördinatenlijst boringen:

B1 x=106.878; y=506.504

B2 x=106.870; y=506.468

B3 x=106.909; y=506.471

B4 x=106.922; y=506.484

B5 x=106.915; y=506.496

B6 x=106.914; y=506.497

B7 x=106.940; y=506.490

B8 x=106.939; y=506.489

BIJLAGE 6. Boorbeschrijvingen

Bij het beschrijven van de boringen is gebruik gemaakt van de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB) en de daarvan afgeleide Archeologische Boorbeschrijvingswaaier van de SIKB (SIKB, 2005). Voor de concordantielijst van gebruikte afkortingen wordt verwezen naar de tekst van de ASB, vrij te downloaden op www.sikb.nl.

Beknpte verklaring gebruikte afkortingen:

1: zwak
 2: matig
 3: sterk
 br.: bruin
 bst: baksteen
 do.: donker
 ge.: geel
 gn.: groen
 gr.: grijs
 H: humeus
 K: klei
 k: kleiig
 li.: licht
 mv.: maaiveld
 or.: oranje
 ro: rood
 s: siltig
 T: tweede kleur
 V: veen
 Z: zand
 z: zandig

Boring 1 +0,12 m NAP

0-15 cm: do.br. T gr. Zk1, iets gevlekt; bouwvoor
 15-68 cm: br. T gr. Zk2 (naar onderen toe kleiiger); esdek / akker
 68-77 cm: gr. T br. Zk3, H1; esdek / akker
 77-87 cm: gr. T br. Zk3, gevlekt met br. T gr. Zk3; oeverwal F1 (van ca. 77-90 cm -mv)
 87-95 cm: li.br. T ge. Kz2, gevlekt met gr. T br. Kz2; oeverwal
 95-150 cm: li.gr Zs2, + schelpengruis 2 +iets grotere schelpenresten, eerste 10 cm met kleiige insluitingen; natuurlijk
 150 cm: boring beëindigd

Boring 2 +0,15 m NAP

0-35 cm: do.br. T gr. Zk1, iets gevlekt met br. T ge. Zk1, +1 stukje ro bst; bouwvoor
 35-48 cm: br. T gr. Zk2 H1; esdek / akker
 48-77 cm: li.br. T ge. Zk1, gevlekt met gr. T br. Zk1; oeverwal
 77-95 cm: li.gr. Zs2, +schelpengruis2 +iets grotere schelpenresten; natuurlijk
 95-120 cm: li.br. T li.gr. Zs2, +schelpengruis1; natuurlijk
 120-132cm: li.br. T li.gr. Kz2; natuurlijk
 132-156 cm: li.gr. Zs2, +schelpengruis; natuurlijk
 156 cm: boring beëindigd

Boring 3 +0,10 m NAP

0-20 cm: do.br. T gr. Zk1, iets gevlekt; bouwvoor
 20-70 cm: do.br. T gr. Zk2 (vondstnr. 1: 30 cm -mv) H1; esdek / akker
 70-78 cm: gr. T br. Zk3 H1; esdek / akker
 78-125 cm: li.br. T gr. Zk2, gevlekt met br. T gr. Ks2; oeverwal?
 125-154cm: li.br. T li.gr. Zs2; natuurlijk
 154 cm: boring beëindigd

Boring 4 +0,26 m NAP

0-35 cm: do.br. T gr. Zk1, iets gevlekt; bouwvoor
 35-70 cm: do.br. T gr. Zk2 +hk1; esdek / akker
 70-100 cm: br. T gr. Zk2 H1; esdek / akker
 100-130 cm: br. T gr. Zk2, rond 1 m -mv ge. T gn. brokjes → fosfaat?
 130-150 cm: br. T do.gr. Zk3; natuurlijk
 150-170 cm: do.br. Vk1, +riet; natuurlijk
 170-186 cm: br. T do.gr. Zk3; natuurlijk
 186-200 cm: gr. Zs2, afgewisseld met bandjes van 4 cm li.br T gr. Zs2, +heel fijn schelpengruis2; natuurlijk
 200 cm: boring beëindigd

Boring 5 +0,13 m NAP

0-20 cm: do.br. T gr. Zk1 iets gevlekt + klein bst puntje1; bouwvoor
20-24 cm: do.br. T gr. Zk1 +ro bst puin2; afbraakniveau gebouwtje
24 cm: boring beëindigd; stuikt op baksteen, bijgebouw hoeve?

Boring 6 +0,13 m NAP

0-17 cm: do.br. T gr. Zk1, iets gevlekt; bouwvoor
17 cm: boring beëindigd; stuit op rode baksteen, bijgebouw hoeve?

Om B5 en B6 heen is nog geprikt, maar de boor stuikt steeds op bs fundering

Boring 7 +0,33 m NAP

0-10 cm: do.br. T gr. Zk1, iets gevlekt; bouwvoor
10-35 cm: gr. Zk1, gemengd met li.br. + do.br. Zk1, erg vlekkelig; recent
35 cm: boring beëindigd; stuikt op iets hards, waarschijnlijk ro. bst.

Boring 8 +0,30 m NAP

0-15 cm: do.br. T gr. Zk1, iets gevlekt; bouwvoor
15-22 cm: gr. Zk1, gemengd met li.br + do.br. Zk1, erg vlekkelig; recent
22-100 cm: do.br. T gr. Zk2, iets gevlekt +bst puntjes1 en mo1 (ro.bst.); akkerpakket
100-115 cm: do.br. T do.gr. Zk3, iets gevlekt + bst puntjes1 (or.bst); akkerpakket
115-125 cm: gr. T li.br. Zk1; natuurlijk
125-135 cm: do.gr. T br. Kz1 +H1; natuurlijk
135-150 cm: gr. Zk1 +fijn schelpengruis1; natuurlijk
150 cm: boring beëindigd

BIJLAGE 7. Boorprofielen